



Beslut

Datum

2019-09-09

Dnr (anges vid skriftväxling)

511-770-2019

Dossiernr

NVR2049342

Beslut för bildande av naturreservatet Rutfjället

Uppgifter om naturreservatet

Naturreservatets namn: Rutfjället
NVR-id: 2049342
Kommun: Bräcke
Län: Jämtland
Väggkarta: 149 Ånge
Lägesbeskrivning: 3 km norr om Pilgrimstad och 16 km sydost om Brunflo
Centrumkoordinater: N: 6983329 E: 502415 (SWEREF99 TM)
Fastigheter: Delar av Anviken 1:3 och 1:4
Ägare: Enskild markägare
Förvaltare: Länsstyrelsen Jämtlands län
Totalareal: 20 hektar, varav 19,5 hektar produktiv skogsmark





Innehållsförteckning

Länsstyrelsens beslut	3
Syftet med naturreservatet	3
Skälen för beslutet	3
Beskrivning av området	4
Föreskrifter	5
Undantag från föreskrifterna	6
Skötselplan.....	7
Redogörelse för ärendet	7
Ärendets beredning	7
Synpunkter på förslaget till beslut	8
Länsstyrelsens bedömning	8
Naturvärdesinventeringar.....	9
Förenlighet med riksintressen, planer och områdesbestämmelser	9
Konsekvensutredning.....	10
Upplysningar	10
Bilagor.....	11

Länsstyrelsens beslut

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken det område som utmärks på bifogad karta, bilaga 1, som naturreservat.

Beslutet riktar sig till var och en, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reservatsområdet.

Naturreservatets namn ska vara **Rutfjället**

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet Rutfjället är att bevara biologisk mångfald samt att skydda och vårda värdefulla naturmiljöer. Områdets näringsrika, grandominerade kalkbarrskog och lövträdsrika skog samt tillhörande ekosystem och biologiska mångfald, ska bevaras och utvecklas.

Syftet uppnås genom att skogen och övriga naturmiljöer, med dess flora och fauna, delvis får utvecklas fritt. Syftet uppnås även genom att naturvärden kopplade till lövträd och solgenomsläppligt trädskikt gynnas genom avveckling av en del granar. För att bevara arter och strukturer kopplade till tidigare betshävd kan skogsbyte komma att återinföras.

Skälen för beslutet

Naturreservatets prioriterade bevarandevärden och därmed skälen för beslutet är:

- Örtrik kalkbarrskog med naturlig hydrologi, kontinuitet av gamla träd samt kalkgynnade kärlväxter och marksvampar.
- Naturskog med intern beståndsdynamik och förekomster av gamla löv- och barrträd, torrträd och liggande trädstammar i olika nedbrytningsstadier inklusive de ved- och barklevande arter som är knutna till sådana miljöer.
- Lövträdsrik skog inklusive dess förekomst av svampar, lavar, insekter och fåglar.



Beskrivning av området

Rutfjället naturreservatet är beläget omkring två och en halv kilometer norr om Pilgrimstad i Bräcke kommun. Naturreservatet är cirka 20 hektar stort och höjden sträcker sig från 400 meter till 435 meter över havet. Berggrunden består av Revsundsgranit och denna är mestadels täckt av kalkrik lerig till moig morän.

Området består till stor del av drygt 100-årig barnaturskog i ett topografiskt och hydrologiskt varierat område. Skogen utgörs huvudsakligen av grandominerad (*Picea abies*) kalkbarrskog på frisk till blöt mark men på höjderna dominerar tallskog (*Pinus sylvestris*). Hela naturreservatet är präglad av tidigare skogsbyte och gammalt svedjebruk.

Den grandominerade kalkbarrskogen präglas av intern beståndsdynamik, där träd dör och faller och nya växer upp i luckor som bildas. I partier med liggande död ved finns rik vedsvampsflora med exempelvis rynkskinn (*Phlebia centrifuga*) och rosenticka (*Fomitopsis rosea*). Fältvegetationen domineras av kalkgynnade växter som blåsippa (*Hepatica nobilis*), vårärt (*Lathyrus vernus*), tibast (*Daphne mezereum*) och kruskalkmossa (*Tortella tortuosa*) och även orkidén knärot (*Goodyera repens*) finns i området.

På höjderna växer äldre tallskog och fältskiktet består av bärris och renlav (*Cladonia* sp.) Tallskogen är relativt klenvuxen men hyser gott om gamla tallar med en ålder omkring 200 år. I tallskogen ses tydliga spår efter brand, både på död ved och som brandljud på levande träd.

Cirka tre hektar av naturreservatets sydöstra del avverkades under slutet på 1950-talet genom huggning och det området utgörs nu av lövträdsrik blandskog.

I hela naturreservatet finns inslag av äldre asp (*Populus tremula*), sälg (*Salix caprea*) samt björk (*Betula* sp.) och på en del träd växer rödlistade lavar. I området finns även en del branta fuktiga klippor där bland annat grynig filtlav (*Peltigera collina*) och lunglav (*Lobaria pulmonaria*) växer.

En mer omfattande beskrivning finns i skötselplanen, bilaga 3.



Föreskrifter

För att uppnå och tillgodose syftet med naturreservatet beslutar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § första stycket förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. att nedan angivna föreskrifter ska gälla för naturreservatet.

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § andra stycket miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

Utöver föreskrifter och förbud enligt andra lagar är det förbjudet att inom naturreservatet:

1. uppföra byggnad eller annan anläggning, till exempel vindkraftverk, mast, antenn, luft- eller markledning, bro eller spång
2. sätta upp tavla, plakat, skylt, göra inskrift eller liknande,
3. anordna upplag, utföra fyllning eller tippning, spränga, schakta, borra, gräva, markbereda, utföra någon annan typ av markbearbetning eller bedriva täkt av något slag,
4. anlägga väg, skoterled, uppställningsplats för fordon, eller liknande anläggningar,
5. dika, kulvertera dike, dämma, eller utföra annan åtgärd som påverkar områdets naturgivna hydrologiska förhållande,
6. utföra skogsvårds- eller skogsskötselåtgärder, eller på annat sätt fälla eller skada träd och buskar, samt flytta eller upparbeta stående och liggande döda träd eller delar av träd,
7. införa för området främmande växt- eller djurart,
8. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel, tillföra kalk eller andra växtnäringsämnen,
9. placera ut saltstenar i anslutning till källor och fuktig-blöt mark.
10. framföra motordrivet fordon i terräng på barmark.

Utan Länsstyrelsens tillstånd är det förbjudet att:

11. upplåta mark för militär övningsverksamhet,
12. uppföra nya jakttorn,
13. dikesrensa.

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om vad ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet förpliktas tåla

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med naturreservatet:



1. utmärkning av naturreservatets yttergränser enligt gällande anvisning,
2. uppsättning och underhåll av informationstavla vid plats som markerats på karta, bilaga 1,
3. utglesning av trädsikt genom avveckling av granar, med hjälp av ringbarkning, fällning eller liknande, av upp till 25 träd per 5-årsperiod, i område som markerats på karta, bilaga 1,
4. skogsbetesdrift, inklusive de anordningar som krävs för att genomföra detta, i område som markerats på karta, bilaga 1,
5. röjning av granunderväxt i område som markerats på karta, bilaga 1,
6. borttagning av främmande arter genom mekaniska metoder,
7. undersökning och dokumentation av mark, vegetation samt växt- och djurliv i uppföljningssyfte.

C. Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas och om ordningen i övrigt i naturreservatet

Utöver vad som annars gäller i lagar och författningar är det förbjudet att inom naturreservatet:

1. plocka och samla in arter av olika slag, med undantag av bär och matsvamp,
2. klättra i boträd, uppehålla sig nära rovfågelbo, lya eller gryt, samla in djur eller på annat sätt medvetet skada eller störa djurlivet,
3. göra åverkan på mark, block, växtlighet, torrträd eller annan död ved,
4. göra upp eld,
5. framföra motordrivet fordon i terräng.

Utan Länsstyrelsens tillstånd är det förbjudet att:

6. genomföra vetenskapliga undersökningar som innefattar insamling av arter eller har annan påverkan på naturmiljön.

Undantag från föreskrifterna

A och C-föreskrifterna ovan skall inte utgöra hinder för:

- a) förvaltaren av naturreservatet, eller den som förvaltaren uppdrar åt, att vidta de åtgärder som behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet och som framgår av föreskrifterna under B ovan,
- b) att bedriva renskötsel i enlighet med rennäringslagen (1971:437) eller framföra motordrivet fordon vid renskötsel enligt undantag i terrängkörningsförfordningen (1978:594),
- c) att framföra motordrivet fordon i räddningstjänst och vid sjukfall,



- d) att framföra motordrivet fordon vid efterbevakning efter brand,
- e) att framföra motordrivet fordon i statligt tjänsteärende,
- f) jakt enligt jaktlag (1987:259),
- g) underhåll av befintligt jakttorn eller att på samma plats ersätta ett gammalt jakttorn med ett nytt,
- h) röjning av buskar och träd med en brösthöjdsdiameter mindre än 10 centimeter och inom 80 meter från älgpass i syfte att upprätthålla befintliga siktgator i skog.
- i) att transportera fälld björn, älg, hjort eller vildsvin med lättare terränggående motorfordon (<450kg),
- j) att utföra nödvändigt underhåll av befintlig körväg som markeras på karta, bilaga 1, genom att röja grenar och yngre träd som stör framkomligheten samt kapa och flytta träd som fallit över vägen,
- k) att framföra lättare motorfordon (<450kg) på befintlig vinterväg vid väl snötäckt mark, med sträckning enligt karta bilaga 1,
- l) att utföra nödvändigt underhåll av vintervägen som markeras på karta, bilaga 1, genom att röja småträd som stör framkomligheten samt kapa och flytta träd som fallit över vintervägen.

Skötselplan

Länsstyrelsen fastställer i enlighet med 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. bifogad skötselplan, bilaga 3, för naturreservatets långsiktiga vård.

Redogörelse för ärendet

Ärendets beredning

År 2008 och 2013 genomförde Länsstyrelsen naturvärdesinventeringar i området. År 2013 gjordes inventeringen tillsammans med Skogsstyrelsen och efter denna inventering beslöt Länsstyrelsen att föreslå Rutfjället som naturreservat. År 2014 informerades markägare om planerna. Efter gränsändringar i dialog med markägare och efter godkännande av Naturvårdsverket kunde Lantmäteriet påbörja uppdraget att mäta in områdets gränser vilket färdigställde år 2016.

Uppdragen att värdera objektet och sköta förhandlingen har utförts av auktoriserade konsultfirmor. Värderingen slutfördes 2016 och förhandlingen avslutades 2017, då avtalet om intrångsersättning för berörd markägare var klart.



Under 2019 tog Länsstyrelsen fram ett förslag till beslut om naturreservat. Markägare, ägare av särskild rätt inom området, berörda samebyar samt ett flertal berörda myndigheter och intresseorganisationer fick möjlighet att yttra sig över förslaget.

Synpunkter på förslaget till beslut

Totalt inkom det sju yttranden till Länsstyrelsen, varav inget med erinran.

Länsstyrelsens bedömning

Rutfjället naturreservat har endast i begränsad omfattning påverkats av sentida skogsbruk. Här återfinns värdefulla naturskogsstrukturer i form av gamla träd, torrträd och liggande trädstammar i olika nedbrytningsstadier på en kalkrik jordmån och i ett topografiskt och hydrologiskt mycket varierat område.

Beståndsåldern för granskogen med inslag av lövträd och tall är förhållandevis hög, och detta tillsammans med den goda tillgången på näring och vatten ger bra förutsättningar för en fortsatt produktion av grova träd, olika sorters död ved och värdefulla strukturer. Sammantaget ger ovanstående förhållanden bra förutsättningar för ett brett spektrum av arter och goda förutsättningar för fortsatt biologisk mångfald.

Stora delar av Rutfjället naturreservat består av kalkbarrskog (cirka 13 hektar), och hela området för naturreservat ligger i ett landskapsavsnitt, värdeetrakt gemensamt utpekad av Skogsstyrelsen och Länsstyrelsen, med särskilt höga ekologiska bevarandevärden för barrskog samt med höga naturvärden kopplade till kalkbarrskog med stor lövträdsandel (Samsta, ID: ZG30023). I sådana landskapsavsnittet finns en täthet av värdekärnor för djur- och växtliv inklusive biologiskt viktiga strukturer, funktioner och processer och där finns en bra möjlighet för bevarande av många rödlistade, och andra, arter. Skogstypen kalkbarrskog samt områden som ligger i landskapsavsnitt med särskilt höga ekologiska värden ska enligt "Nationell strategi för formellt skydd av skog" (Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen, 2017) prioriteras för formellt skydd.

I närområdet finns också naturreservaten Tunsved samt flera registrerade nyckelbiotoper. Detta sammantaget bidrar till en ökad ekologisk funktionalitet för området och ger spridningsmöjligheter för arter.



För att områdets värden ska bestå, behöver området undantas från skogsproduktion och annan exploatering som innebär att områdets naturvärden påtagligt skadas. Detta motiverar till varför Länsstyrelsen har bedömt att området bör förklaras som naturreservat. Länsstyrelsen bedömer att kalkbarrskogens naturvärden bevaras och utvecklas bäst genom att skogen delvis får utvecklas fritt. Länsstyrelsen bedömer samtidigt att den biologiska mångfalden gynnas av att gamla lövträd får fortsätta att finnas i området. Lövträd ska gynnas genom en småskalig avveckling av granar, genom till exempel ringbarkning, i lövträdsrika områden eller runt enskilda lövträd med rödlistade påväxtarter. Detta för att bevara påväxtarterna samt övriga naturvärden kopplade till lövträd. Vidare bedömer Länsstyrelsen att skogsmarkens naturvärden skulle gynnas av ett återupptaget boskapsbete.

Beslutet om naturreservat följer gällande riktlinjer för prioritering av naturreservatsskydd och Sveriges internationella åtaganden om skydd av den biologiska mångfalden, samt Sveriges miljö kvalitetsmål. Länsstyrelsen bedömer att beslutet bidrar till att uppfylla miljö kvalitetsmålen *Levande skogar* och *Ett rikt växt- och djurliv*.

Naturvärdesinventeringar

Utöver Länsstyrelsenens egna inventering har området inom naturreservatets gränser inventerats av Skogsstyrelsen. Skogsstyrelsen registrerade 1996 en nyckelbiotop med kalkbarrskog (11,5 hektar; Beteckning: N 9387-1996) och 2014 objekt med naturvärden (3,5 hektar; Beteckning: N 1317-2014).

Förenlighet med riksintressen, planer och områdesbestämmelser

Rutfjället naturreservat ligger inom område av riksintresse för vattendraget Gimån (enligt 4 kap. 6 § miljöbalken). Naturreservatet ligger även inom totalförsvarets område av riksintresse för särskilt behov av hinderfrihet (3 kap. 9 § miljöbalken).

Gällande översiktsplan för Bräcke kommun, antagen 2003, anger området som skogsområde/övrig mark med beskrivningen "fortsatt pågående markanvändning" och enligt "Vindkraft i Bräcke kommun. Tillägg till Översiktsplan." från 2017, ligger Rutfjället inom ett område där vindkraftsutbyggnad inte tillåts förutom när det gäller så kallade gårdsverk.



Länsstyrelsen bedömer därmed att detta beslut är förenligt med en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenresurserna samt med den för området gällande kommunala översiktsplanen. Vidare bedömer Länsstyrelsen att inskränkningarna i enskilds rätt att använda mark eller vatten inte går längre än som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Konsekvensutredning

I enlighet med vad som sägs i 4 och 5 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning, bedömer Länsstyrelsen att föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken innebär så begränsade kostnadsmässiga och andra konsekvenser att det saknas skäl för en konsekvensutredning av regelgivningen.

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Jöran Hägglund. Vid den slutliga handläggningen av ärendet deltog även länsråd Susanna Löfgren, chef för naturskydd och förvaltning Per Sander samt handläggare Maria Gylle, den sistnämnde föredragande.

Detta beslut har signerats elektroniskt och saknar därför underskrifter.

Jöran Hägglund

Maria Gylle

Upplysningar

Föreskrifterna under C ovan, enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas, vistas och om ordningen i övrigt inom naturreservatet, gäller omedelbart, även om de överklagas.

Den som vill göra anspråk på ersättning eller kräva inlösen av fastighet ska väcka talan hos mark- och miljödomstolen mot staten inom ett år från det att beslutet på vilket anspråket grundas har vunnit laga kraft vid påföljd att rätten till ersättning eller inlösen annars går förlorad.

Detta beslut ska enligt 27§ förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken med mera kungöras i länets författningssamling och i ortstidningarna Östersundsposten och Länstidningen. Sakägare anses därmed ha fått ta del av beslutet.

Länsstyrelsen i Jämtlands län är förvaltare av naturreservatet.



Länsstyrelsen ska enligt 2 kap. 8 § miljötillsynsförordningen (2011:13) utöva operativ tillsyn över att naturreservatets föreskrifter följs. Enligt 29 kap. 2 och 2a §§ miljöbalken gäller bland annat att brott mot föreskrift som meddelats med stöd av 7 kap. miljöbalken kan medföra straffansvar. Har någon vidtagit åtgärd i strid mot meddelad föreskrift, kan Länsstyrelsen enligt 26 kap. 9 och 14 §§ miljöbalken vid vite förelägga om rättelse.

Enligt 4 § skogsvårdslagen (1979:429) ska bestämmelser i denna lag eller med stöd av lagen meddelade föreskrifter inte tillämpas i den mån vad där sägs strider mot föreskrifter för naturreservatet. Det innebär till exempel att eventuella vindfällan och stormskadad skog lämnas orörda.

Spontana bränder inom naturreservatets gränser bör släckas omedelbart.

Länsstyrelsen kan meddela dispens från föreskrifter om det finns särskilda skäl och om det är förenligt med förbudets eller föreskriftens syfte.

Utöver föreskrifterna för naturreservatet gäller också generella bestämmelser till skydd för naturmiljön och djurlivet, till exempel:

- hänsynsregler enligt 2 kap. 3 § miljöbalken,
- fridlysning av alla vilda fåglar och däggdjur samt deras ägg, ungar och bon enligt jaktlagen (1987:259). Vissa andra växt- och djurarter är fridlysta enligt 8 kap. miljöbalken och artskyddsförordningen (2007:845),
- hundhållning enligt 16 § i lagen (2007:1150) om tillsyn av hundar och katter,

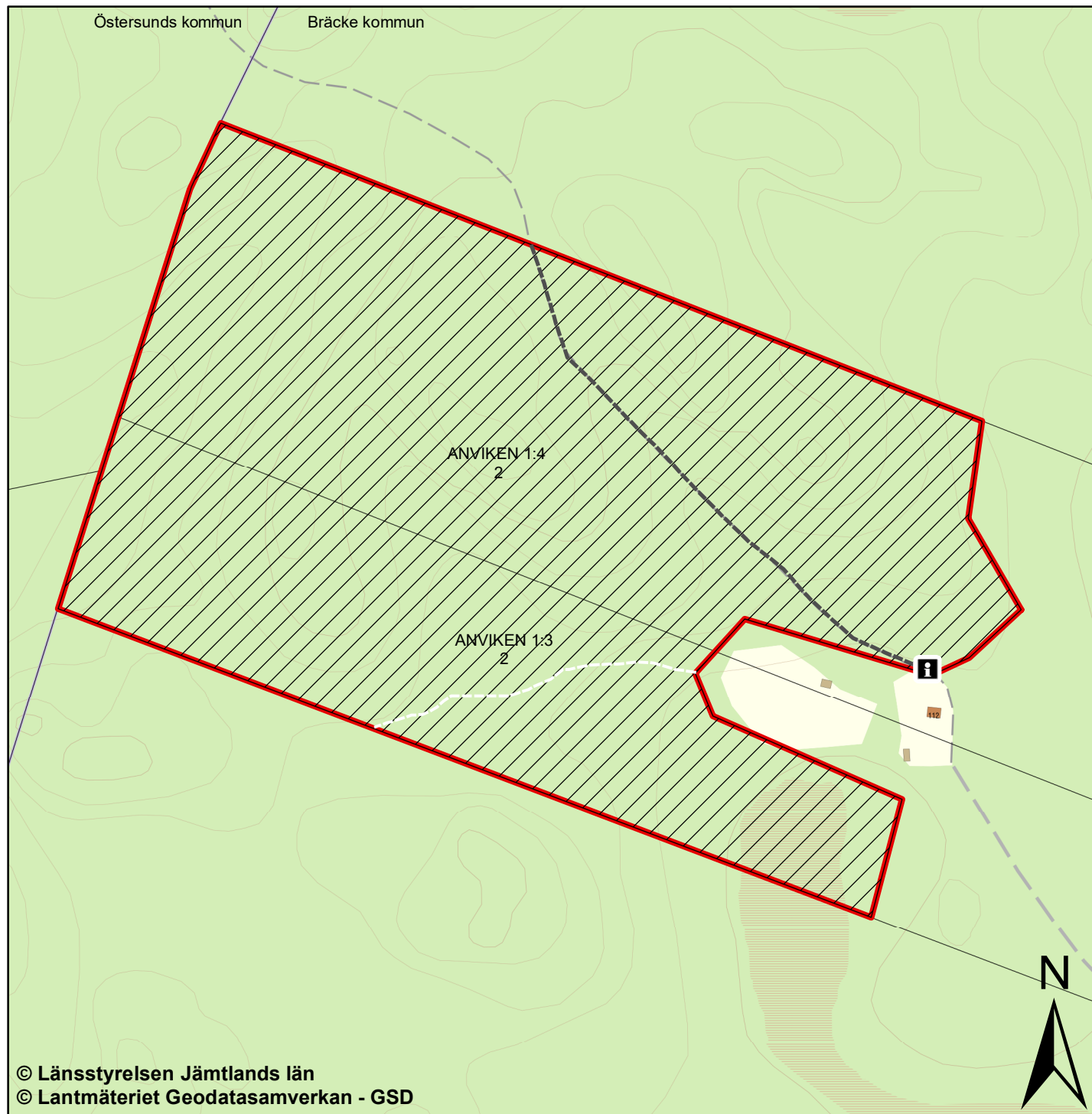
Bilagor

1. Beslutskarta
2. Översiktskarta
3. Skötselplan
- 3a. Skötselplankarta



Naturreservatet Rutfjället

Beslutskarta



Gräns för naturreservatet Rutfjället



Informationstavla som omfattas av föreskrift B2



Område som omfattas av föreskrifterna B3, B4 och B5



Körväg som omfattas av undantag j) från föreskrifterna



Vinterväg som omfattas av undantag k) och l) från föreskrifterna

0

200 m

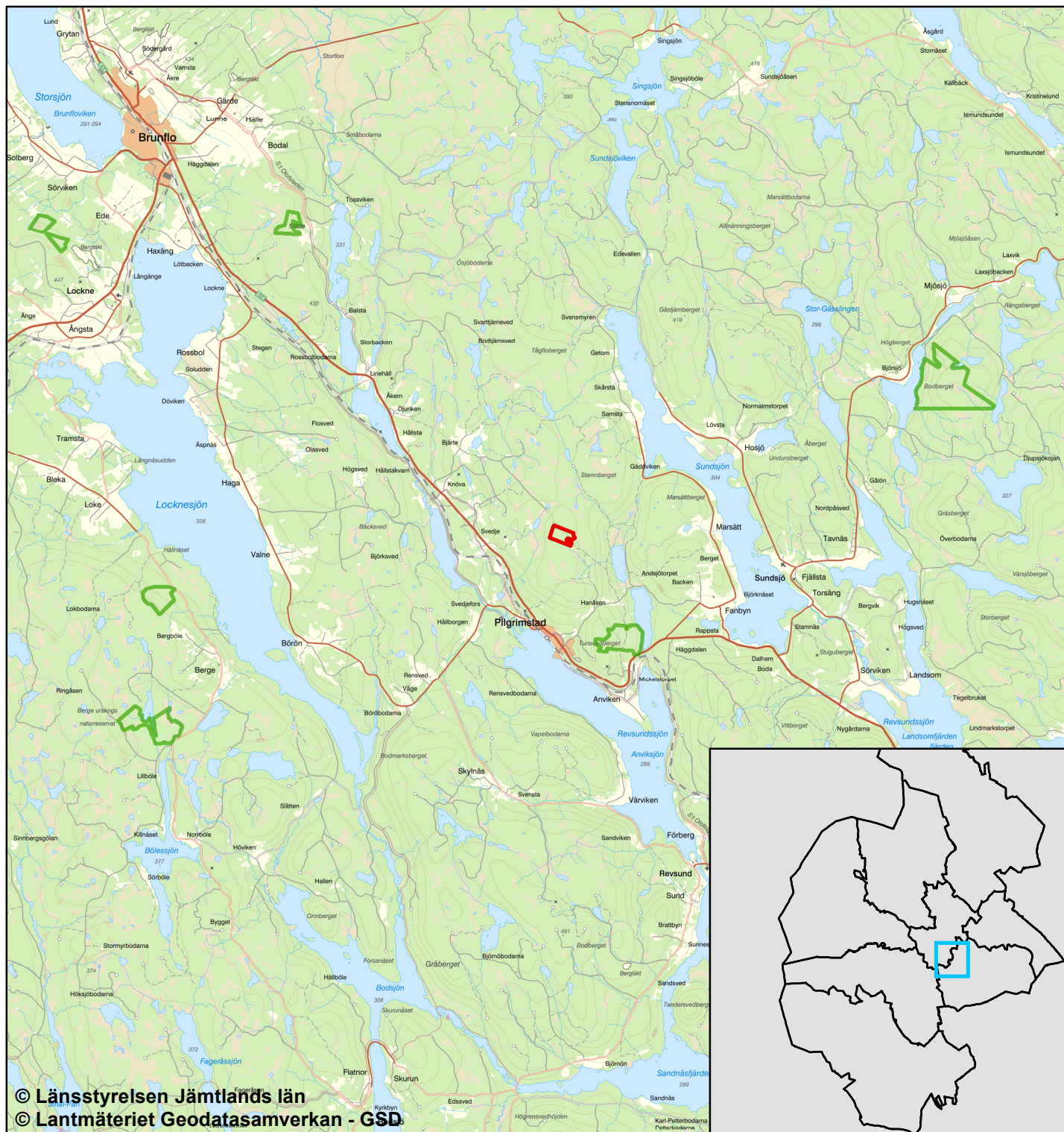
Skala 1:4000

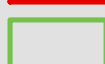
Höjdkurvor 5 m intervall.



Naturreservatet Rutfjället

Översiktskarta



-  Naturreservatet Rutfjället
-  Övriga naturreservat

0 10 Km
Skala 1:150 000





Skötselplan för naturreservatet Rutfjället

Innehållsförteckning

BESKRIVNINGSDDEL	2
Syfte	2
Beskrivning av naturreservatet.....	2
Administrativa data	2
Områdesbeskrivning.....	2
Prioriterade bevarandevärden	6
Åtgärdsprogram för hotade arter eller livsmiljöer (ÅGP).....	6
PLANDEL	7
Skötsel och förvaltning av naturreservatets naturvärden	7
Skötselområde A– Betespräglad kalkbarrskog med inslag av löv och tall (20 hektar).....	7
Skötsel och förvaltning av naturreservatets friluftslivsvärden	9
Utmärkning av naturreservatets gräns.....	9
Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder	9
Övriga uppgifter.....	10
Samråd med rennäringsen	10
Uppföljning	10
Tillsyn.....	10
Finansiering av naturvårdsförvaltningen	10
Källförteckning	10



BESKRIVNINGSDDEL

Syfte

Syftet med naturreservatet Rutfjället är att bevara biologisk mångfald samt att skydda och vårda värdefulla naturmiljöer.

Områdets näringsrika, grandominerade kalkbarrskog och lövträdsrika skog samt tillhörande ekosystem och biologiska mångfald, ska bevaras och utvecklas.

Syftet uppnås genom att skogen och övriga naturmiljöer, med dess flora och fauna, delvis får utvecklas fritt. Syftet uppnås även genom att naturvärden kopplade till lövträd och solgenomsläppligt trädskikt gynnas genom avveckling av en del granar. För att bevara arter och strukturer kopplade till tidigare betshävd kan skogsbete komma att återinföras.

Beskrivning av naturreservatet

Administrativa data

Naturreservatets namn	Rutfjället
Län	Jämtland
Kommun	Bräcke
Fastigheter	Delar av Anviken 1:3 och 1:4
Markägare	Enskild markägare
Areal	20 hektar
Förvaltare	Länsstyrelsen i Jämtlands län

Områdesbeskrivning

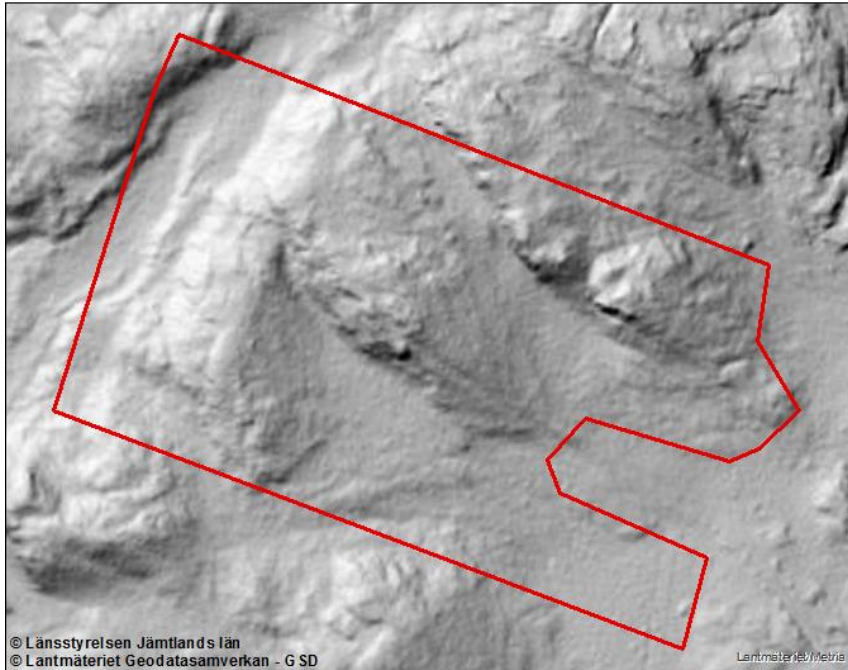
Landskap och läge

Rutfjället naturreservatet är beläget omkring två och en halv kilometer norr om Pilgrimstad, i Bräcke kommun. Området är cirka 20 hektar stort och omfattar södra delen av berget Rutfjället. Naturreservat är ett kuperat (se höjdmödel, figur 1) och småbrutet område där höjden sträcker sig från 400 meter till 435 meter över havet på högsta punkten.

Geologisk bakgrund

Rutfjället naturreservat ligger i utkanten av Jämtlands kambrosilur naturgeografiska region, vilket innebär att bergarterna bildades av sediment under kambrosilurtiden (kambrium, ordovicium och silur) för cirka 400–550 miljoner år sedan. Trots att naturreservatet ligger inom kambrosilur regionen, med i huvudsak sedimentära bergarter, består berggrunden av granit, Revsundsgranit, som är en magmatisk bergart. Berggrunden täcks av jordarterna lerig till moig morän med små inslag av hällar och torv. Moränleran har högt kalkinnehåll på grund av närliggande kalkberggrund strax nordväst om naturreservatet. Sluttningar och svackor är

tydligt påverkade av rörligt markvatten. På höjderna blir jordtäcket tunt och där förekommer hållmarkspartier.



Figur 1. Höjdskuggningsmodell som tydliggör landskapets terrängformer inom naturreservatet Rutefället.

Skogen

Naturreservatet är präglat av tidigare skogsbete och gammalt svedjebruk och utgörs av barrnaturskog på kalkrik jordmån i ett topografiskt och hydrologiskt mycket varierat område. Skogen är i huvudsak näringsrik och grandominerad, men på höjderna står näringsfattig tallskog med tydliga spår av tidigare bänder. Den dominerande granskogen består till största delen av bördig och kalkrik granskog med naturskogskvaliteter och höga naturvärden. I sluttningarna är skogen av frisk lågörtstyp, medan den i sänkorna oftast är blöt och högörtsdominerad, på vissa ställen övergår skogen till och med i sumpskogsstråk. I hela området finns det inslag av äldre asp, sälg och björk och på en del träd växer rödlistade lavar. I områdets sydvästra hörn finns ett parti med yngre lövträdsrik barrblandskog där det växer gott om ung till medelålders asp. På några ställen finns branta fuktiga klippor där naturvårdsintressanta arter, som gynnas av kalk och konstanta fuktighet, växer. Exempel på sådana arter är lunglav, grynig filtlav, skuggblåslav, kalkkrusmossa, fällmossa, nordlig- och platt fjädermossa. En mer omfattande beskrivning av skogen finns i plandelen.

Våtmarker

Mot sydöst övergår skogsmarken i ett rikkärr och cirka 0,5 hektar av kärrret återfinns innanför naturreservatets gräns.



Naturvårdsarter

Rödlistade, hotade, arter som har hittats inom Rutfjället naturreservat, och/eller arter som indikerar att området har höga naturvärden, visas i tabell 1.

Tabell 1. Artförteckning över funna rödlistade arter i Rutfjället naturreservat och/eller arter som indikerar höga naturvärden inom området

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Kategori	Signalart
Lavar			
<i>Hypogymnia vittata</i>	Skuggblåslav		X
<i>Lobaria pulmonaria</i>	Lunglav	NT	X
<i>Nephroma parile</i>	Bårdlav		X
<i>Peltigera collina</i>	Grynig filtlav	NT	X
Svampar			
<i>Clavulina cristata</i>	Kamfingersvamp	*	
<i>Cortinarius aureopulverulentus</i>	Puderspindling	NT	
<i>C. barbaricus</i>	Blåfotad fagerspindling	VU	
<i>C. barbarorum</i>		NT	
<i>C. caesiocinctus</i>		Nybeskriven art	
<i>C. piceae</i>	Barrskogsfagerspindling		X
<i>C. glaucopus</i>	Strimspindling	*	
<i>C. percomis</i>	Kryddspindling		X
<i>C. sulfurinus</i>	Persiljespindling	NT	X
<i>Fomitopsis rosea</i>	Rosenticka	NT	X
<i>Haploporus odoratus</i>	Dofticka	VU, §	X
<i>Hydnellum peckii</i>	Skarp dropptaggsvamp		X
<i>Hygrophorus erubescens</i>	Besk vaxskivling	*	
<i>H. karstenii</i>	Äggvaxskivling	NT	
<i>Lactarius scrobiculatus</i>	Svavelrisk		X
<i>L. zonarioides</i>	Granrisk		X
<i>Limacella glioderma</i>	Brun klibbskivling	*	X
<i>Phlebia centrifuga</i>	Rynkskinn	VU	X
<i>Russula queletii</i>	Krusbärskremla	*	
Mossa			
<i>Antitrichia curtipendula</i>	Fällmossa		X
<i>Homalothecium sericeum</i>	Guldlockmossa		X
<i>Neckera complanata</i>	Platt fjädermossa		X
<i>N. oligocarpa</i>	Nordlig fjädermossa		X



<i>Tortella tortuosa</i>	Kruskalkmossa	*	X
Kärlväxter			
<i>Aconitum lycoctonum subsp. septentrionale</i>	Nordisk stormhatt		X
<i>Actaea spicata</i>	Svart trolldruva	*	X
<i>Carex digitata</i>	Vispstarr	*	
<i>Convallaria majalis</i>	Liljekonvalj	*	
<i>Cystopteris montana</i>	Finbräken	**	X
<i>Daphne mezereum</i>	Tibast	*	
<i>Goodyera repens</i>	Knärot	NT, §	X
<i>Hepatica nobilis</i>	Blåsippa	*	X
<i>Hypochaeris maculata</i>	Slätterfibbla	VU	
<i>Lathyrus vernus</i>	Vårärt	*	X
<i>Lycopodium complanatum</i>	Plattlummer	§	X
<i>Polygonatum verticillatum</i>	Kransrams	*	X
<i>Vicia sylvatica</i>	Skogsvicker	*	

Rödlistade arter kategoriserade enligt ArtDatabanken 2015. VU = Sårbar (Vulnerable), NT = Missgynnad (Near Threatened). § = Fridlyst enligt Artskyddsförordningen (SFS 2007:845), paragraf 8 eller 9. * = Indikatorart för kalkrik mark, ** = Exklusiv kalkart. X = Signalarter enligt Skogsstyrelsens ”Handbok för inventering av Nyckelbiotoper” 2013.

Kulturhistoria och tidigare markanvändning

Skogen kring Rutfjället har varit utmarksskog för byn Anviken. I lagaskifteshandlingarna från 1867 anges att delar av naturreservatet har använts som svedjemark, andra delar som myrslätter och resten som betesskog. Den bördiga marken och närheten till byn indikerar att området borde ha varit välutnyttjat som betes- och slättermark och vetskaper finns om att det gick kor på skogen in på 1940-talet och hästar längre än så. En ”stämplad” tall i området visar att det utförts systematisk dimensionsavverkning och en mer omfattande avverkning utfördes i områdets sydöstra del under slutet av 1950-talet. Genom området går en körväg som är en gammal genomfartsled. De finns inga registrerade fornlämningar inom naturreservatet. Som kurios kan nämnas att det någon gång efter laga skiftet anlades en fäbod som nu angränsar till naturreservatet. Fäboden kallas Hugobuan efter nuvarande markägarens far.

Rennäring

Området i och omkring naturreservatet ingår i renbetesland för samebyarna Jiingevaerie Jouvnevaerie, Ohedrake och Raedtievaerie.

Friluftsliv

Området används, så vitt Länsstyrelsen känner till, endast i begränsad omfattning för jakt, svamp- och bärplockning. Området nås söderifrån genom att i Pilgrimstad ta Bällstavägen norrut från E14, följa vägen cirka en och en halv kilometer till strax före Hanåsen by. Därifrån går det att promenera eller cykla cirka två kilometer fram till naturreservatet.



Prioriterade bevarandevärden

Naturresevatets prioriterade bevarandevärden och därmed skälen för beslutet är:

- Örtrik kalkbarrskog med naturlig hydrologi, kontinuitet av gamla träd samt kalkgynnade kärlväxter och marksvampar.
- Naturskog med intern beståndsdynamik och förekomster av gamla löv- och barrträd, torrträd och liggande trädstammar i olika nedbrytningsstadier inklusive de ved- och barklevande arter som är knutna till sådana miljöer.
- Lövträdsrik skog inklusive dess förekomst av svampar, lavar, insekter och fåglar.

Åtgärdsprogram för hotade arter eller livsmiljöer (ÅGP)

Vid förvaltningen av naturresevatet ska särskild hänsyn tas till av Naturvårdsverket fastställda åtgärdsprogram för hotade arter eller livsmiljöer (tabell 2). Inga sådana arter eller livsmiljöer är kända inom naturresevatet, men om Länsstyrelsen får ny kunskap om arter eller naturtyper berörda av ÅGP inom naturresevatet ska prioriterade åtgärder för dessa kunna utföras, under förutsättning att de inte bryter mot naturresevatets syfte och föreskrifter.

Tabell 2. Åtgärdsprogram för hotade arter eller naturtyper som är särskilt viktiga för förvaltningen.

Åtgärdsprogram	Kommentar
Hotade arter på asp i Norrland	Ingen av de berörda arterna har noterats i området. Då beståndsdynamiken kommer att förändras över tid och gamla aspar och kontinuerlig tillförsel av död ved förväntas i området så har åtgärdsprogrammet ändå beaktats i framtagandet av skötselplanen.
Björklevande vedskalbaggar i Norrland	Ingen av de berörda arterna har noterats i området. Då björkar ändå finns, främst i den sydvästliga delen av naturresevatet, så har åtgärdsprogrammet dock beaktats i framtagandet av skötselplanen.



PLANDEL

Skötsel och förvaltning av naturreservatets naturvärden

Samma förvaltningsinriktning och skötselåtgärder gäller för hela naturreservatet och skötselområdet benämns som skötselområde A (se karta, bilaga 3a).

Skötselområde A– Betespräglad kalkbarrskog med inslag av löv och tall (20 hektar)

Beskrivning

Området utgörs främst av grandominerad kalkbarrskog (figur 2), men på höjderna står näringsfattig tallskog. Granskogen är relativt högvuxen och grovstammig men träden är sällan mycket äldre än 110 år. I granskogen finns partier med gott om liggande döda träd och en rik vedsvampsflora med exempelvis rynkskinn och rosenticka. I hela området finns det inslag av äldre asp, sälk och björk och på en del träd växer rödlistade lavar. Några lite större aspkloner förekommer. I sluttningarna är skogen av frisk lågörtstyp och fältvegetationen domineras av kalkgynnade kärlväxter och mossor som blåsippa, skogsvicker, tibast, och kruskalkmossa. Dessa sluttningar har mycket goda förutsättningar för en rik marksvampsflora. I sänkorna är det blötare mark som delvis övergår i sumpskogsstråk och fältskiktet är mer av högörtstyp. I området ingår även 0,5 hektar rikkärr. På höjderna minskar näringsrikedom drastiskt och där växer äldre tallskog med örtfattig vegetation med bärris och bitvis rikligt med renlav. Tallskogen är relativt klenvuxen men hyser gott om gamla tallar med en ålder av omkring 200 år. På tallskogshöjderna ses tydliga spår efter brand, både som brandspår på stubbar och som brandljud på levande träd. Både stående som liggande döda träd finns i spridda förekomster. En del av området (cirka 3 hektar) består av ungefär 70 år gammal lövträdsrik barrblandskog på till stora delar kalkrik mark. Delområdet avverkades på 1950-talet men en del träd sparades och det finns inslag av en del äldre barrträd. I delområdet förekommer gott om ung och medelålders asp, bitvis samlade i kloner.

Hela naturreservatet är präglat av tidigare skogsbete och gammalt svedjebruk. En körväg och en vinterväg sträcker sig genom området. Naturvärdena är knutna till den kalkrika jordmånen, förekomsten av gamla lövträd, gamla tallar, gammal granskog med intern beståndsdynamik, döda träd samt äldre tiders skogsbete och svedjebruk. För att bibehålla dessa naturvärden bör marken även fortsättningsvis utsättas för störning i form av bete. Inför ett återinförande av skogsbete kan luckor behöva öppnas upp i trädsiktet för att få ett ökat ljusinsläpp och ett förbättrat gräs- och örtuppslag. För att bibehålla naturvärden kopplade till lövträd bör avveckling av granar ske.

Bevarandemål

Skötselområdet ska bestå av olikåldrig lövträdsrik barrblandskog, betespräglad kalkbarrskog med inslag av rikkärr samt tallbevuxna höjder. Skötselområdets struktur och sammansättning ska vara präglad av intern beståndsdynamik med stor andel gamla träd samt en del torrträd och lågor av olika förmultningsgrad. Tillkomsten av olika typer av död ved ska ske kontinuerligt och inga brott i kontinuiteten av äldre levande träd, framför allt lövträd, ska ske. Samtidigt ska skötselområdet vara präglat av skogsbete och en luckighet i trädsiktet. Gamla lövträd ska

finnas kvar och föryngring av lövträd, främst asp och sälg, ska kunna ske. Skötselområdet ska vara fritt från körskador, bibehålla sin nuvarande hydrologi och ha en naturlig näringsstatus. Det ska finnas rikliga och ej minskande förekomster av för naturtyperna typiska arter främst inom artgrupperna bark- och vedlevande svampar och lavar, hackspettar samt kalkgynnade kärlväxter och marksvampar. Området ska vara fritt från främmande arter. Arealen betespräglad kalkbarrskog med inslag av löv, tall samt rikkärr ska vara 20 hektar.



Figur 2. Grandominerad kalkbarrskog.

Förvaltningsinriktning

- Fri utveckling i kombination med avveckling av granar, för att gynna lövträd, gamla tallar, gräs- och örttillväxt, samt skogsbete.

Skötselåtgärder

- Upprättande av plan för röjning av granunderväxt enligt behov för att gynna möjligheten till skogsbete samt utförande av åtgärder enligt planen.
- Upprättande av plan för skötsel av naturvärden knutna till lövträdsrika miljöer, gamla tallar samt utförande av åtgärder enligt planen. Detta innebär bland annat utglesning av trädskiktet genom avveckling av granar, med hjälp av ringbarkning, fällning eller liknande, av upp till 25 träd per 5-årsperiod i hela naturreservatet. Tydligt äldre granar lämnas orörda. Fällda granar tas bort om de stör möjligheten till skogsbete, i annat fall lämnas de kvar. Fällning och utförsel av träd utförs vintertid med hjälp av små maskiner alternativt fällning för hand och utförsel med hjälp av skoter eller häst.
- Upprättande av plan för skogsbete samt utförande av åtgärder enligt planen vilket, förutom skogsbete, kan innebära utglesning av trädskiktet samt stängsling. Hela naturreservatet bör ingå i beteshägnen.



Skötsel och förvaltning av naturreservatets friluftslivsvärden

Rutfjället är ett förhållandevis okänt utflyktsmål. Området nyttjas så vitt Länsstyrelsen känner till endast i begränsad omfattning för jakt, svamp- och bärplockning. Genom att området nu ges naturreservatsstatus kommer områdets höga naturvärden bli mer kända, vilket kan innebära ett större antal besökare. Området ligger relativt nära Pilgrimstad vilket kan ha en viss betydelse för besöksantalet. Områdets karaktär, med få stigar samt relativt oländig terräng gör dock området något mindre åtkomligt.

Bevarandemål

I anslutning till naturreservatet ska det finnas god information om naturreservatets naturvärden, samt om de bestämmelser som gäller för naturreservatet.

Skötselåtgärder

- Informationstavla för naturreservatet sätts upp vid områdets entré.

Utmärkning av naturreservatets gräns

Naturreservatet skall utmärkas i fält enligt Naturvårdsverkets anvisningar.

Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

En sammanfattning av skötselåtgärder i de olika skötselområden inom Rutfjället naturreservat visas i tabell 3.

Tabell 3. Sammanfattning av skötselåtgärder som ska genomföras i naturreservatet Rutfjället samt när dessa skötselåtgärder ska utföras.

Skötselområde	Skötselåtgärder	Prio.	När	Frekvens
Naturreservatet	Markering av naturreservatets gränser.	1	Inom 1 år	Återkommande vid behov
Naturreservatet	Upprättande av plan för röjning av granunderväxt till förmån för skogsbete.	1	Inom 2 år	Engångsåtgärd
Naturreservatet	Åtgärder enligt upprättad plan för röjning av granunderväxt.	1	Inom 3 år	Enligt plan
Naturreservatet	Upprättande av plan för skötsel av naturvärden knutna till lövträd och gamla tallar.	1	Inom 2 år	Engångsåtgärd
Naturreservatet	Åtgärder enligt upprättad plan för skötsel av naturvärden knutna till lövträd och gamla tallar.	1	Inom 3 år	Enligt plan



Naturreservatet	Upprättande av plan för skogsbete.	1	Inom 2 år	Engångsåtgärd
Naturreservatet	Åtgärder enligt plan för skogsbete.	1	Inom 5 år	Enligt plan
Friluftsliv	Uppsättning av informationstavla för Rutfjället naturreservat.	1	Inom 1 år	Underhåll vid behov

Övriga uppgifter

Samråd med rennäringen

Innan stängsel uppförs ska samråd ske med berörda samebyar.

Uppföljning

En uppföljning av beskrivna bevarandemål ska ske för varje skötselområde för bedömning av områdets bevarandetillstånd. Uppföljningsarbetet anges och utförs av Länsstyrelsen eller av denne enligt skrivna avtal utsedd uppdragstagare. Resultat från kommande uppföljning av bevarandestatusen kan eventuellt påkalla en revidering av skötselplan och målindikatorer. Målindikatorer för uppföljning av bevarandemålen för naturreservatets skötselområden anges i ett särskilt dokument kallat uppföljningsplan som fastställs separat.

Tillsyn

Länsstyrelsen ansvarar för fortlöpande tillsyn av att naturreservatets föreskrifter efterlevs.

Finansiering av naturvårdsförvaltningen

Naturvårdsförvaltningen bekostas av Naturvårdsverket genom skötselanslag för biotopvårdande åtgärder, utmärkning av reservatets gränser, områdestillsyn samt löpande underhåll.

Källförteckning

Tryckta källor

Bräcke kommun 2003. Översiktsplan för Bräcke kommun.

Bräcke kommun 2003. Vindkraft i Bräcke kommun. Tillägg till Översiktsplan.

Lundqvist, J, 1969: Jordartskarta över Jämtlands län, skala 1:200 000. Sveriges geologiska undersökning, serie nr: Ca 45

Lundqvist J, 1984: Karta över berggrunden i Jämtlands län utom förevarande Fjällsjö k:n, skala 1:200 000. Sveriges geologiska undersökning, serie nr Ba 31

Naturvårdsverket 2006. Åtgärdsprogram för bevarande av rikkärr. Naturvårdsverket rapport 5601.

Naturvårdsverket 2008. Planering av naturreservat – vägledning för beskrivning, indelning och avgränsning. Naturvårdsverkets Rapport 5788.



- Naturvårdsverket 2008. Åtgärdsprogram för björklevande skalbaggar på björk i Norrland. Naturvårdsverket rapport 5843.
- Naturvårdsverket 2010. Åtgärdsprogram för hotade arter på asp i Norrland. Naturvårdsverket rapport 6393.
- Naturvårdsverket 2010. Uppföljning av skyddade områden i Sverige. Riktlinjer för uppföljning av friluftsliv, naturtyper och arter på områdesnivå. Naturvårdsverkets Rapport 6379.
- Naturvårdsverket 2013. Förvaltning av skogar och andra trädbärande marker i skyddade områden. Naturvårdsverket Rapport 6561.
- Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet och Handisam 2013. Tillgängliga natur- och kulturvärden. En handbok för planering och genomförande av tillgänglighetsåtgärder i skyddade utomhusmiljöer. Naturvårdsverket Rapport 6562.
- Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen 2005, reviderad 2017. Nationell strategi för formellt skydd skog.
- Skogsstyrelsen 2014. Handbok för inventering av nyckelbiotoper. Skogsstyrelsen, Jönköping.

Källor på internet

- Artdatabanken och Naturvårdsverket. Artportalen. www.artportalen.se.
- Lantmäteriet. Historiska kartor. Avsöndring, Laga skifte Anviken 1867, Lagaskifteshandlingar, Lantmäteriakt 23-REV-95. <http://historiskakartor.lantmateriet.se>.
- Naturvårdsverket. EU:s direktiv för biologisk mångfald. <https://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/EU-och-internationellt/EUs-miljoarbete/Biologisk-mangfald-i-EU/EUs-naturvardsdirektiv/>.
- Naturvårdsverket. Biologisk mångfald. <https://www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Vaxter-och-djur/Biologisk-mangfald/>
- Naturvårdsverket. Process att bilda naturreservat. <https://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Skyddad-natur/Naturreservat/Process-att-bilda-naturreservat/>.
- Riksantikvarieämbetet. Fornminnesregistret. Forsök: <https://app.raa.se/open/forsok/>
- Sametinget. Underlag för planer. www.sametinget.se/8382 Kartor över Riksintresse, strategiska platser och årstidsland
- Skogsstyrelsen. Nyckelbiotoper och objekt med naturvärden. Skogsdataportalen <http://skogsdataportalen.skogsstyrelsen.se/Skogsdataportalen/>
- Sveriges lantbruksuniversitet (SLU). Röddlistade arter i Sverige. www.artfakta.se.

Övriga källor

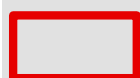
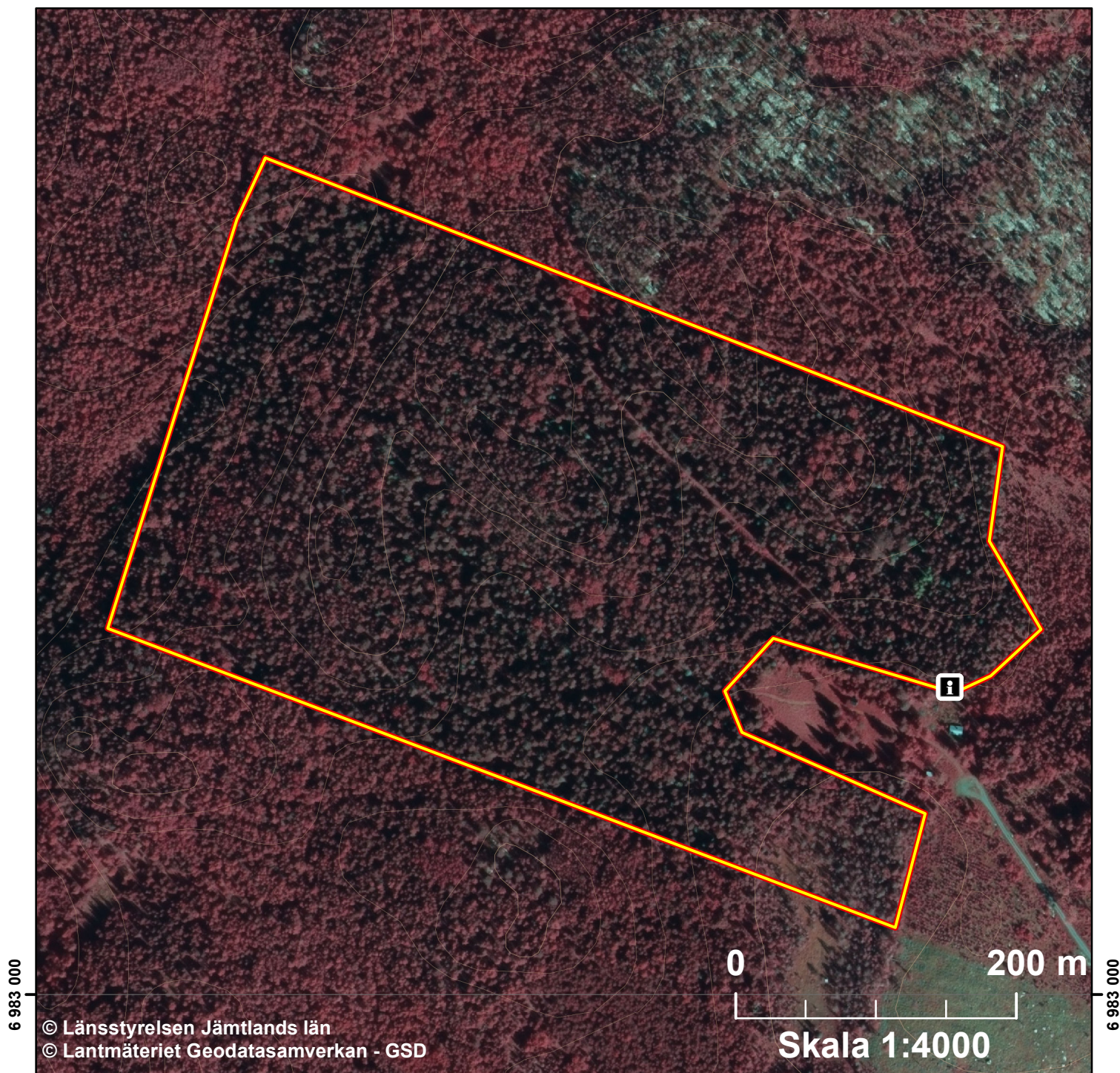
- Berggrundsdata över Jämtlands län, hämtad från SGUs berggrundsdata 2014-01-01. © Sveriges geologiska undersökning (SGU)
- Jordartsdata över Jämtlands län, hämtad från SGUs jorddata 2014-01-01. © Sveriges geologiska undersökning (SGU)
- Länsstyrelsen i Jämtlands län. Länsstyrelsen naturvärdesinventeringar.

Foto: Länsstyrelsen Jämtlands län



Naturreseptat Rutfjället

Skötselplankarta



Gräns för naturreseptat Rutfjället



Skötselområde A: Utglesning och röjning av gran samt skogsbete



Informationstavla



SWEREF 99 TM,
Höjdkurvor 5 m intervall.